
Текла Алексиева

ГАЛАКТИКИТЕ НА ТЕКЛА
Рисунки за корици 1979-1989
самостоятелна изложба

2 ноември – 27 декември 2019
Откриване 2 ноември, 18:30 часа в присъствието на художничката

Галерия SARIEV, Пловдив има изключителното удоволствие да представи самостоятелна изложба на авторката Текла Алексиева. Изложбата представя за първи път пред публика оригиналните рисунки на култовите корици на книги, създадени от авторката в периода 1979-1989 година в България.

В изложбата ще бъдат показани 38 рисунки на Текла Алексиева за корици на поредицата Библиотека „Галактика“, 18 рисунки от поредиците „Еко“ и библиотека „България“ и други книги, които представляват почти всички запазени оригинални рисунки за корици от нейното творчество преди 1989 година. Част от представените творби са в колекцията на Веселина Сариева, а други са предоставени от Текла Алексиева за целите на изложбата.

Изложбата „Галактиките на Текла“ е жест на галеристите, който, осветявайки една малка част от творчеството на Текла Алексиева, има задачата да постави въпрос за уникалното място на авторката в изкуството преди 1989 година, да покаже условността на понятието „приложно изкуство“ и свободата на изразяване, което именно то чрез подценената си роля от системата е давало на авторите в условията на една контролирана художествена среда преди падането на Желязната завеса. Чрез примера на Текла изложбата в частност разглежда мястото на жените авторки в тази така поставена парадигма на категоризиране по онова време. Изложбата не само има ретроспективен характер, но припомня и поставя наново темите на творбите на Текла Алексиева, актуални и до днес – въпроси за утопиите и антиутопиите на миналото и бъдещето, материализма и консумеризма на развитото общество, връзката природа – човек – технология, въпроси за трансценденталното и въображението спрямо конструкта на политическия и общоприет културен рег.

И не на последно място, представена в годината, когато библиотека „Галактика“ чества 40 години от създаването си, изложбата е жест към хилядите фенове на библиотека „Галактика“ и нейния създател Милан Асадуров (1949-2019).

Изложбата „Галактиките на Текла“ в галерия SARIEV е същевременно и втората въобще самостоятелна изложба на авторката Текла Алексиева, която навършва 75 години в деня на откриването – 2 ноември 2019.

Текстът към изложбата е на изкуствоведа Десислава Димова, автори на филма към изложбата за Текла Алексиева са Калин Серапионов и Веселина Сариева.

/

Галактика на желанието Кориците на Текла Алексиева 1979-1989

Когато през 1979 г. амбициозният и рискован проект на варненското издателство „Георги Бакалов“ за публикуване на серия произведения на международна научна фантастика получава зелена светлина от властите в столицата, Текла Алексиева е вече завършен художник. Живописните ѝ произведения се вписват в търсенията на младите автори от времето, в посока на все по-голяма свобода и информираност. Стилът ѝ е особено привлекателна смесица между фотореализъм, наивизъм и поп-арт, все още слабо пробиващи си път върху останките на българския социалистически реализъм, където и ще се задържат твърде кратко, за сметка на по-експресионистични тенденции. При Текла плакатният колорит, оригиналните композиции и кадражи, вниманието към детайла са съчетани с усет към предмета и предметната среда, твърде редки в българското изкуство. Чувствителността ѝ към абсурда и застоя на привидно динамичното градско ежедневие на късния социализъм са пречупени през визуалните кодове на една изненадващо жизнена образност, идваща сякаш отвън, от Запад. Познавайки Текла обаче, тя идва също толкова и отвътре, от собствената ѝ способност да очарова и да се очарова от света.

Живописните платна на Текла Алексиева са сравнително малко. Тя също е автор на стенописи, марки, гоблени, анимационни филми, учебници, илюстрации на детски книги където почеркът ѝ е също неизбежно разпознаваем, но всеки път различен. Вероятно е чисто женска черта, която Текла приема без комплекси, а вероятно и поради самата ѝ склонност да търси и намира по нещо интересно във всичко, тя се приспособява към спецификата на конкретната среда, и не налага своя стил, а го създава, всеки път наново.

През 1979 г. Текла Алексиева е натоварена с кориците на новата поредица "Галактика" – 10-тина издания годишно, върху които ще продължи да работи в продължение на точно 10 години, общо 107 корици. Сред заглавията има ключови произведения на много западни автори – Рей Бредбъри, Клифърд Саймък, Артър Хейли, Джон Уиндъм, Артър Кларк, Урсула Ле Гуин, но също така и руски и български. Между тях се промъкват и бестселъри на детективския роман – Реймънд Чандлър, Агата Кристи, Жорж Сименон.

Условията, които "Галактика" предоставя на художника, са по-скоро луксозни за социалистическото книгоиздаване. Корица в пълен цвят, високо качество на печата, стегнат графичен дизайн, който дава изцяло предимство на илюстрацията – серията е цялостно замислена като пробив в установените норми. Безпрецедентният успех на библиотека "Галактика" се превръща в социален и културен феномен за България от 80-те години на 20. век, а и до днес. Той до голяма степен се дължи на кориците на Текла Алексиева, чиито образи белязват въображението на поколения читатели.

Текла се отдава на кориците и на техните светове, с размаха на художник и смиреността на приложник*, приемайки предизвикателството на илюстрацията – картините трябва да синтезират посланието на текста в образ, нито повече, нито по-малко.

Много примери в историята на изкуството от времето на социализма показват, че често експериментите, невъзможни във високо репрезентативни жанрове като живописата, се случват в по-слабо контролираните зони на илюстрацията, графичните или приложните изкуства. Познавайки останалата работа на Текла Алексиева, едва ли можем да говорим за някакво конкретно освобождаване на стила ѝ в кориците. Въпреки това, отварянето към света, което неочаквано допуснатата поредица сигнализира, фантастичните утопични или анти-утопични светове на самите текстове, дават нова основа за търсенията на художника. Съвременната градска реалност, която вълнува Текла, се отваря към други светове, чиято предметност тя старателно се заема да пресъздаде.

В какво е магията на кориците на Текла?

На пръв поглед, за непредубедения, особено Западен зрител, те изглеждат странно-познати, напояващи корици на булевардни романи, реклами от списания или мотиви от известни произведения на изкуството (ехо от Магрит и Дали има в много от кориците). Във всеки случай, това е една съвсем не-социалистическа образност. Текла Алексиева не страни от клишетата и заемките, те са част от една колективна представа, част от образа на един друг свят, мечтан и непознат. Фантастичните светове от литературата се проектират тук върху образността на света отвъд Желязната завеса.

Същевременно, кориците на Текла Алексиева не приличат на нищо друго, което можем да видим, на Запад или на Изток. Те са синтезиран, авторски прочит на съдържанието на текста. Въпреки че художничката е запозната с много чуждестранни примери на графично оформление и дизайн, конкретните текстове достигат до нея като преводни ръкописи и тя няма достъп до други техни издания и визуални решения.

Макар кориците на Текла да са много разнообразни, най-вече поради факта, че следват текста отблизо, можем да установим определена система в подхода, която прави и тяхната оригиналност. Композициите са замислени така, че да включват и гърба на книгата, т.е. корицата има продължение и се "чете"; образът почти винаги съдържа аспект на разказ, приканени сме да разчетем историята в картинката; композициите са основно еднородни, силно концентрирани, дори когато съдържат повече елементи; предвиждат достатъчно място за текста, което им придава особена атмосферичност и пространственост, дори когато са силно символно натоварени и съдържат повече елементи, те винаги "дишат".

Може би най-впечатляващо в подхода на Текла Алексиева обаче остава особеното внимание към детайла, към елементите, които конкретизират менталната реалност, която пресъздават. Вероятно това е и най-"западният"

* Използвам "приложен" в двойния смисъл, който ни предоставя френския език например – като приложен и отдаден едновременно. "Прилагам" – *appliquer* на латински идва от *placare*, прегъвам. Приложността като гъвкавост, отдаване на условията, а не доминиране над тях.

елемент от световите на Текла – интересът към предмета, към неговата история и естетика, желанията, които проектираме върху него. Световите на Текла са светове на желанието. Тяхната привлекателност е в срещата между полета на фантазията и абсолютната им материална конкретност, съчетана с чисто художническия талант и умелост на изпълнението им. Няма компромис между въображение и изпълнение, в това е приложната скромност и интелигентност на Текла, която прави тези образи толкова достъпни – можем буквално да “влезем” в света от кориците. Това е и нейната щедрост към читателя – неговото желание е разбрано и е получило отговор.

Едва ли има друг момент в българското изкуство, в който предметът на желание и на консумация да е така приет и признат. Кориците на Текла не само пресъздават един свят, в който символи и фантазия се превръщат в материален обект на желанието. Те държат сметка и за самата книга като предмет. В това е и почти революционната, субверсивна роля на библиотека “Галактика” – книгите от серията са вероятно първата “стока” в епохата на социализма в България, в която предметът е осъзнат като обект на желание.

През 80-те Текла Алексиева илюстрира и кориците на друга поредица – “Еко”, както и корици за библиотека “България” – български заглавия на руски език. Макар стилистично подходът да е същия, очевидно е как различната тематика поражда различен тип образност. В “Еко” връзката между природа, човек и технология, поставянето под въпрос на йерархията между човек и животно, търсенето на свързваща нишка между проявите на живот на планетата, звучат може би още по-актуално днес. Те също допринасят за едно общо усещане на съмнение в идеологията на прогреса, който през 80-те в контекста на западащ социализъм има допълнително значение на критика.

Кориците на Текла завладяват колективното въображение и отварят процеп в реалността, след който светът трудно вече може да бъде същият. Те се оказват една парадоксално точна картина на въображението на късния социализъм – остатъци от космическо бъдеще, облечени в лъскавата опаковка на западна реклама, чието обещание за щастие пропада в сюрреалистичния сън на паралелни реалности.

Десислава Димова

/

Изложбата на Текла Алексиева е част от програмата Rediscovery на галерия Sariev за търсене и преоткриване на автори, чиято работа, независимо дали в или извън контекста на съвременното изкуство и въпреки историческата дистанция, остава актуална и днес. Такива са изложбите, организирани в различни етапи от Веселина и Катрин Сариеви, на авторите: Иванка Сокерова (2008), Албена Михайлова (2008), група Ръб (2009), Сашо Стоицов (2012), Сирма Сарафова-Ораховац (2016). В тази линия на работа на галеристите Веселина и Катрин Сариеви е и историческата част на мащабната изложба “Open Art Files: Записки и бележки под линия” (2019) с Фондация “Отворени Изкуства” и куратор Вера Млечевска, която даде по-обширен ретроспективен поглед към българското изкуство от 70-те години до днес, представяща над 50 автора.

/

Текла Вилхелм Алексиева е родена на 2 ноември 1944 г. в София. Завършва ВИИИ „Н. Павлович“, София, катедра Монументално-декоративна живопис, при проф. Гочо Богданов. Работи в областта на живописта, гоблена, монументалната стенопис и илюстрацията, прави марки, гоблени, анимационни филми. Създадените от нея живописни творби са малко на брой, но днес са се превърнали в иконични и са притежание на СГХГ и други колекции. От 1974 г. участва в редица общи художествени изложби в България и в чужбина, в които проявява ярко развитие и афинитет към градската тема и нейното модерно, фотореалистично пресътворяване.

Става известна с оригиналните корици, които създава между 1979 и 1989 г. за книгите от поредицата за научнофантастична литература Библиотека „Галактика“ на Варненското издателство „Георги Бакалов“. Освен с поредицата си корици към Библиотека „Галактика“, Текла Алексиева е допринесла за фантастиката в България с участието си в инициативи на Клубовете по фантастика и прогностика в България и Клуба на художниците-фантасти в България „Васил Иванов“ – изложби на фантастичното изкуство.

През 80-те Текла Алексиева илюстрира и кориците на поредиците „Еко“ и библиотека „България“, работи още върху оформлението на учебници, експерименталния буквар от 1980 г., книгата на издателство „Кибеа“ „Духовни водачи на България“ (съвместно с художника Боян Филчев и Христо Хаджитанев), календари и др. През 1996 г. Текла Алексиева осъществява проект за пощенска марка с образа на Баба Марта, което според критиката е първият опит да бъде предаден нейният митологичен, а не фолклорен лик.

Носител е на награди от изложби на илюстрациите в България, а през 1985 г. по БНТ е излъчен филм за нея със сценарист и водещ Стефан Тихчев.

Макар да има невероятна популярност и присъствие в медийната среда в България и редица фенове, Текла Алексиева няма самостоятелни изложби в представителни галерии и музеи в България и чужбина до 2019 година. През 2016 година тя прави изложба в пространството на приятели Арти Джамбуре в София. Изложбата „Галактиките на Текла“ в Галерия SARIEV, Пловдив през 2019 година е първото аналитично представяне на нейното творчество.

Член е на Съюза на българските художници.